

Изложба на Атанас Андасаров

Не бях имала случай да се срещна с изкуството на Атанас Андасаров и се отправих към галерията на „Руски“ 6 с предчувствието за сблъсък с живописен конгломерат от „изми“, възприети от художника по време на следването му в Дрезден (за какъвто наемкваха критическите бележки на мой колега в пресата). За радост, преценката на колегата според мен се оказа не особено точна. Така става, информацията относно мястото на художественото образование на творците ни амбицира на всяка цена да открием съответните стилистични влияния и обучението в ГДР автоматично провозира най-малкото прикачането на етикета „немски експресионизъм“. Както казва Ортега-и-Гасет, „без предубеждения не могат да се създават убеждения“. Случва се подобни „предубеждения“ дори да се окажат правилни. В този случай не са.

Първата си самостоятелна изложба Андасаров прави цели 15 години след дипломирането си (случай, сам по себе си нетипичен за традиционната състезателна практика у нас) — а това означава, че си е дал достатъчно време да осмисли и преодолее влиянията, белязали ранните му творчески прояви, каквито и да са били те. Да превъзмогне изкушенията на ефектните, драматични живописно-пластически решения и да се

подчини на естествения отмерен ритъм, свойствен за артистичния му темперамент и чувствителност.

Подбраните от художника пейзажи и натюрморти обогатяват представата за посоката на творческите му търсения, но портретният жанр е този, в който интимното светуосещане рефлектира с цялата си дълбочина и емоционална многобагреност, с богатството на гледните точки и необичайните ракурси към познатите, близки обекти и теми от ежедневието. Защото очевидно Андасаров не спада към творците с компенсаторна нагласа, за които изкуството е алтернатива на прозаичното им битие. Напротив, той е силен с умението си да вижда отблясъците на красотата в привичното, баналното обкръжение, в обикновените, с нищо неоткрояващи се ситуации, в най-простите и непринудени човешки действия и състояния. Безизкусно, някак преднамерено разположени между рамките на картинното поле, неговите образи напомнят пережисирани фрагменти от живота, прелетели край прозорца на експресен влак — случайни късове от нечие битие. Краткият миг, през който проблясват пред погледа, свлича от тях праха на повторемостта, ослепително излъсква контура им и ги превръща в откровенне. Бегъл жест на ръ-

ката внезапно разбулва характер, мимолетен поглед — биография, извивката на силует — съдба. Всичко е преходно, променящо се, но вече извън кадър — „фотувеличението“ на фиксирания миг обаче, повтаряйки сюжета на Кортасар, започва своето автономно съществуване върху платното, като разнища и оголва простичките тайни на човешкия живот.

Такова активно, динамично взаимоотношение с модела, при което пространствените характеристики на картината са мотивирани от една темпорална призма на възприятие, сам по себе си предлага достатъчно интересни резултати на фона на статичния подход на мнозинството портретисти. В случая обаче „остранението“ на художника е още по-пълноценно като позиция, тъй като става въпрос не за преодоляване на видимостта в процеса на творческо анализиране на малко познати образи, а за интерпретацията на модели, подбрани без изключение от кръга на най-близките — жена, приятели, колеги. Действително особена, детска непринуденост на възприятията е необходима, за да пристъпиш към добре изучен обект сякаш за пръв път, отхвърляйки бремето на предварителното познание, и да откриеш в случайните, неаранжирани състояния онези красноречиви линии или детайли-откровение,

които водят към ново тълкуване на познатото, към себеизявата на внезапни, непредвидени черти на модела. Така в „Портрет на Б.“, „Портрет“, „В ателието“ различните ракурси към един и същ характер разбулват неочаквани психологически пластове, а в портрета на Л. Прахов едва загатнатото потрепване на ръката, фиксирано още преди да се е оформило като движение, и лицето с широко разтворени очи, уловено в изряза на някакво светло удивление пред непроницаемите загадки на битието, разкриват не просто действителната натура на скулптора, а самото и интимно ядро: невинната страст на мислителя към самостоятелно проникване в териториите на първопричините.

Но ако в тези и в други портрети чертите, фиксирани от случайността върху платното, деликатно допълват и нюансират представата за човека без драстични психологически акценти и без присъди, то в „Семеен портрет“ същият подход закономерно довежда до категорична оценъчна позиция. Контрастът между изпитите интелектуални черти на мъжа с болезнена бръчка между веждите и гладкото, самодоволно, неодухотворено лице на жената рефлектира в образите на децата, където се изостря до крайност. Това е творба, в която зад хармонията и привидното спокойствие на компонентите се таи напрегнат сблъ-

сък на характери и съдби, една камерна драма.

Подобна двойственост на емоция и рационална оценка личи в „Стефан Стамболов“ — един твърде нетрадиционен вариант на исторически портрет, налагащ витална личностна представа за този изключително сложен и противоречив характер, досега твърде рядко привличал вниманието на художниците.

Нормално е да има и несполучливи решения. Сред обкръжението на споменатите значителни сполучи неспирито се откроява „Жена с брошка“ — евтина, преексплоатирана алегорична съставка между възрастна жена и портрета ѝ като младо, хубаво момиче на стената. Тук Андасаров отстъпва от присъщия си изобразителен принцип на ненамеса, на нерезирирано претворяване на мигове от течението на живота. По правило както в портрета, така и в другите жанрове най-зрелите му произведения са тези, в които, без да пояснява и поучава, преексплоатирането и дълбочината на прости, близки, опознати в ежедневието мотиви. Сред пейзажите такъв е „Нашата уличка“, сред натюрмортите — „Работна маса“. Изобщи добри резултати гарантират преди всичко самопознанието, изясняването на особеностите на собствената творчески натюрел и естествено придържане към него.

Атанас Андасаров
Рибу
Atanas Andassarov
Fish

Портрет на Л. П.
Portrait of L. P.

